
Публикуван на: 15-04-2009

Източник: [Портал Европа](#)

Програмата САПАРД е специална програма за присъединяване в областта на земеделието и развитието на селските райони ("Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development" - SAPARD).

Помощта по линия на Програма САПАРД е насочена към модернизиране на земеделските стопанства и хранително-вкусовата промишленост, както и към цялостно модернизиране на селското стопанство.

Програмата е единственият предприсъединителен инструмент, който директно подготвя страните-кандидатки за прилагане на програми от структурните фондове на ЕС.

Търсете информационните ни материали по различни аспекти на Общата селскостопанска политика на ЕС в рамките на проекта **"Общата селскостопанска политика - двигател за развитието на българските селски райони"** в рамките на специализираната поредица на Портал ЕВРОПА [ТУК](#).

Кратка история на САПАРД

С приемането на [План 2000](#) през 1999 г. на ЕС се прие нова стратегия за разширяване на ЕС. Предприсъединителната стратегия бе подкрепена с подписването на споразумения за Партньорство за присъединяване със страните, кандидатстващи за членство и значително финансово обезпечена с въвеждането на два нови инструмента ИСПА и [САПАРД](#).

САПАРД действа в периода 2000 - 2006 г. като за нея ЕС заделя годишна сума от 520 млн. евро за десетте държави в преход - **България, Унгария, Полша, Чешката република, Словакия, Словения, Естония, Литва, Латвия, и Румъния.**

Основният Регламент на ЕС за Програма САПАРД е [РЕГЛАМЕНТ НА СЪВЕТА \(ЕС\) 1268/1999](#) от 21 юни 1999 г. относно подкрепата от Общността за предприсъединителните мерки за развитие на земеделието и селските райони в страните-кандидатки от Централна и Източна Европа в предприсъединителния период, изменен и допълнен от [Регламент на ЕС 696/2003 от 14 април 2003 г.](#) и от декември 2004 г.

По реда на чл. 11 от Регламента за САПАРД (Регламент 1268/1999), ЕК разпределя годишните суми между страните, кандидатстващи за членство и ги уведомява за решението си.

Член 7/3/ от същия Регламент посочва, че сумата се разпределя по обективни критерии:

- » БВП на глава от населението в покупателна способност;
- » заетост в селското стопанство;
- » обработваеми земи;

» специфични териториални особености.

ЕК дава различно тегло на обективните критерии, посочени в чл. 11 от Регламента за САПАРД. Така 90 % от цялата сума се калкулира за страните, вземайки два основни критерия - земеделска земя с тежест 65% и заетост в земеделието с тежест 35%.

Получените резултативни величини бяха коригирани за всяка страна в зависимост от отклонението на БВП в покупателна сила от средния за 10-те страни. Останалите 10% от сумата бяха разпределени според специфични териториални проблеми.

Индикативното разпределение показва, че България е третият по големина бенефициент по САПАРД след Полша и Румъния.

Страната ни получи годишна безвъзмездна помощ в размер на 52,124 млн. евро по цени за 1999 г. за 7-годишния период до 2006 г. включително. Конкретната годишна сума се актуализира по цени за съответната година и бе предмет на договаряне и подписване на ежегодни годишни финансови споразумения /ГФС/ между ЕК и страните, кандидатстващи за членство.

Към тези годишни суми по силата на изискването за допълнителност на средствата, от всяка страна, кандидатстваща за членство, се изисква съфинансиране от национални средства. Това е един от основните принципи на структурните фондове, което означава, че помощта от ЕС не измества националната помощ, а е допълнителна към усилията на страните да подпомогнат даден сектор или район.

Помощта от ЕС плюс националното съфинансиране от държавния бюджет /ДБ/, представлява общата публична субсидия. Помощта от ЕС в рамките на САПАРД в инвестиционните схеми достига до 75% от предвидените общи публични разходи.

» В инвестиционни проекти, които генерират приход, делът на публичната субсидия достига до 50% от общите разходи, 75% от които могат се покриват от ЕС, а останалите 25% от държавния бюджет.

» В инвестиционните проекти, които не генерират значителни приходи, делът на общата публична субсидия е 100%, от които 75% от ЕС и 25% от ДБ.

В това отношение с Регламент на ЕС 696/2003 се внасят някои допълнения - в случай на природни бедствия в страните, кандидатстващи за членство, които са бенефициенти по САПАРД, делът на ЕС в общата публична субсидия може да достигне до 85%, само ако става въпрос за проекти по мерки и райони за които се счита, че са пострадали от природни бедствия.

Основните приоритети на САПАРД, както е посочено в Регламента за САПАРД са:

» да се подпомогне прилагането на европейското законодателство по отношение на Общата селскостопанска политика на Европейския Съюз и свързаните с нея политики

» да се разрешат приоритетни и специфични проблеми за устойчивото адаптиране на земеделието и селските райони в страните, кандидатстващи за членство.

За тази цел Регламентът за САПАРД поставя изискване всяка страна-кандидатка за членство да подготви Национален план за развитие на земеделието и селските райони за периода 200-2006 в

съответствие с принципите на програмния подход, използван в държавите-членки за програмите за развитие на селските райони.

Второто условие за стартиране на програмата бе прехвърляне на отговорността по управлението на страните, кандидатстващи за членство на децентрализирана основа с последващ контрол от страна на ЕК на принципа на финансовото управление на гаранционната секция на ФЕОГА - тоест акредитиране на Агенция за прилагане и разплащане по САПАРД.

Стартиране на САПАРД в България

България е първата страна от 10-те страни-кандидатки за членство в ЕС, която отговори на изискванията за стартиране на Програма САПАРД.

Националният план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2000-2006 г. бе приет от ЕК след положително становище на Комитета СТАР на 12.09.2000 г. и нотифициран от държавите-членки с Решение на ЕК на 20.10.2000 г.

Двете основни цели на Националния план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2000-2006 г. са:

» Развитие на ефективно земеделско производство и конкурентен хранително преработвателен сектор, чрез подобряване на пазарната и технологична инфраструктура и стратегическа инвестиционна политика, насочени към достигане на европейските стандарти.

» Устойчиво развитие на селските райони, в съответствие с най-добрите екологични практики, чрез създаване на алтернативна заетост, диверсификация на икономическите дейности и създаване на необходимата инфраструктура, което ще доведе до подобряване на условията за живот, ще увеличи възможностите за получаване на доходи и възможностите за работа за хората, живеещи в селските общности.

Първата стратегическа цел за седемгодишния период е насочена към повишаване ефективността и качеството на земеделското производство и изграждане на конкурентноспособни структури в областта на преработката и маркетинга на селскостопански продукти.

Втората стратегическа цел е свързана с подобряване условията на живот и труд на хората живеещи в селските райони. Тези условия зависят до голяма степен и от съхранението и укрепването на културното наследство, от развитието на възможностите за отдих, спорт и т.н.. Цел на развитието на селските райони е комплексността в развитието им, т.е. провеждането на политика за общо укрепване на икономиката, обществото, инфраструктурата, природата и културата на селските територии.

Двете стратегически цели обосновават определянето на четири приоритетни области за българското земеделие:

» Подобряване на условията за производство, преработка и маркетинг на земеделска продукция, горски и рибни продукти, съгласно Европейските стандарти; развитие на екологосъобразно селско стопанство, както и подобряване на дейностите по опазване на околната среда в земеделието и горите;

» Интегрирано развитие на селските райони с цел съхраняване и укрепване на техните икономики и общности и съдействие за ограничаване процеса на обезлюдяване на тези райони;

» Инвестиции в човешките ресурси - квалификация и обучение на заетите в производство и преработка на селскостопанска, горска и рибна продукция.

» Техническа помощ.

Посочените приоритети обуславят [мерките, за изпълнението на които, чрез инвестиционни проекти, е концентрирана помощта на ЕС по линия на Програма САПАРД.](#)

ДФ "Земеделие" е акредитиран като Изпълнителна Агенция по САПАРД на 15 май 2001 г. след решение на ЕК за предоставяне управлението на помощта за трите основни частни мерки:

» Мярка 1.1. Инвестиции в земеделски стопанства

» Мярка 1.2. Подобряване на преработването и маркетинга на селскостопански и рибни продукти

» Мярка 2.1. Развитие и диверсификация на икономическите дейности и създаване на възможности за многостранни дейности и алтернативни доходи

Официалният старт на Програма САПАРД бе обявен на **1 юни 2001 г.** с публикуването в Държавен вестник на Наредбите за прилагане на акредитираните мерки.

С Решение на ЕК от **14 август 2003 година Агенция САПАРД получи акредитация** за прилагането на още 7 мерки от Националния план за развитие на земеделието и селските райони:

» Мярка 1.2.1. Изграждане на пазари на едро

» Мярка 1.4. Лесовъдство, залесяване на земеделски земи, инвестиции в горски стопанства, преработка и маркетинг на горски продукти

» Мярка 1.5. Създаване на групи производители

» Мярка 2.2. Обновяване и развитие на селата, опазване и съхраняване на селското наследство и културни традиции

» Мярка 2.3. Развитие и подобряване на междуселищната инфраструктура

» Мярка 3.1. Подобряване на професионалното обучение

» Мярка 4.1. Техническа помощ

Основният нормативен документ за прилагането на Програма САПАРД в България е Законът за ратифициране на Многогодишното Финансово Споразумение - 2000-2006 г. /МФС/ между Европейската общност и Република България по Специалната програма за присъединяване на

Развитие и прилагане на програма САПАРД в България

Европейския съюз за развитие на земеделието и селските райони в Република България (приет от Народното събрание на 9 февруари 2001 г.) (ДВ №17 от 23 февруари 2001 г.)

МФС съдържа основните изисквания за управление и контрол за САПАРД за периода на продължителност на програмата. МФС се гради най-общо на три основни принципа:

» пълна децентрализация на управлението на програмата към Агенция, учредена във всяка от страните - кандидатки /Агенция САПАРД/

» финансови споразумения на основата на диференцирани вноски и разплащане

» прилагане на процедурите на Европейския земеделски фонд за ориентиране и гарантиране на земеделието - секция Гарантиране за приключване на сметки.

Държавен фонд "Земеделие" функционира като "разплащателна агенция" (според изискванията на европейското законодателство) за субсидиите, отпускани от ЕС по програма САПАРД.

Централизираното преминаване на субсидиите чрез ДФ "Земеделие" и неговите 28 регионални служби създава възможност за упражняване на финансов контрол по отпусканите средства.

Предизвикателства и проблеми в прилагането на програма САПАРД в България

От стартирането на програма САПАРД досега сериозните предизвикателства в прилагането ѝ в България са свързани основно с констатираните сериозни злоупотреби с евросредства, конфликт на интереси между изработващи, проверяващи и одобряващи проекти, както и честите смени в ръководството и екипа на агенция САПАРД, непрозрачност в работата им.

Може би най-известна е аферата "Николов-Стойков". Припомняме ви, че през февруари 2007 г. след специализираната операция бяха задържани седем българи, двама швейцарци, двама германци, обвинени за участие в международна престъпна група, и организиране на схема за източване на средства от ЕС по програма САПАРД на стойност 7.5 млн. евро. Според обвинението източването е продължило две години.

Главни обвиняеми са Марио Николов, Людмил Стойков и още петима българи, които, според прокуратурата, са изнасяли стари месопереработвателни машини от България, които са били демонтирани в Германия и връщани у нас, но документирани вече като нови.

Аферата беше описана и в доклада на Европейската служба за борба с измамите (ОЛАФ) за 2008 г., а германските участници в нея вече са осъдени.

Делото срещу групата на Марио Николов у нас все още продължава. Липсата на осъдителни присъди по делото е един от силните аргументи срещу страната ни за съществуващите сериозни недостатъци в реформата на съдебната система и борбата с корупцията, както и за обвиненията в обществото за наличието на "политически чадър" над определени бизнесмени с цел лично облагодетелстване.

В началото на април 2009 г. Европейската служба за борба с измамите (ОЛАФ) съобщи, че е установила, че в три четвърти от съмнителните случаи по програма САПАРД става въпрос за измама.

През март 2008 г. Европейската комисия (ЕК) прекрати плащания за България по програма САПАРД, предвидени за подобряване на преработката и маркетинга на селскостопански и рибни продукти. Санкцията се налага до приключването на разследванията по случаите с измами със средствата по тази мярка от програмата.

Развитие и прилагане на програма САПАРД в България

През юни 2008 г. бе спряно финансирането по две други приоритетни оси по Програма САПАРД - "Развитие и диверсификация на икономическата дейност в земеделското стопанство" и "Инвестиции в земеделските стопанства".

Средствата по блокираните мерки са на обща стойност 183 млн. лв., а потърпевши са 571 проекта. След усилен преговори между българското правителство и Европейската комисия, през август 2008 г. беше разрешено България да финансира плащания по програма САПАРД със средства от националния бюджет. В края на март 2009 г. с правителството отпусна на фонд "Земеделие" 100 млн. лв. от държавния бюджет за разплащане на добросъвестно изпълнените проекти по трите блокирани мерки на програма САПАРД.

През ноември 2008 г. Европейската комисия разреши на България срокът за плащанията по предприсъединителната програма САПАРД да бъде удължен с една година, т.е. до края на 2009 г. По принцип регламентът на САПАРД предвижда действието на програмата да приключи до две години след присъединяването на съответната страна към ЕС, т.е. за България - до края на 2008 г. Министерство на земеделието поиска удължаването, защото много от плащанията по сключени у нас до края на 2006 г. договори със земеделски производители по проекти по САПАРД щяха да останат неразплетени.

Все още няма яснота кога ще бъдат възстановени плащанията от ЕС по коректните проекти по спрените мерки по САПАРД.

Министерство на земеделието обяви, че ще започне изплащането на коректните проекти по САПАРД с национални средства в размер на 100 млн. лева **от 20 април 2009 г.** нататък.

Плащанията по подадените заявки ще се извършват в съответствие с акредитираните процедури за работа по Програма САПАРД. Проектите ще бъдат изплащани по реда на подаване на заявките в агенцията. Актуална информация за етапите на обработка на всеки проект ще бъде публикувана на [интернет страницата на ДФ "Земеделие"](#).

Сериозни проблеми създаде и акредитацията на агенция САПАРД. Пробационният период за Агенция САПАРД в България изтече на 30 ноември 2008 г. На 26 ноември същата година в Европейската комисия бе получен доклад за поправените нередности при одобряването на проекти и контрола на финансирането им, след което на 1 декември бе възстановена акредитацията на агенцията.

Мерки за прозрачност по разплащането на добросъвестните проекти по САПАРД

От края на февруари 2009 г. ДФ "Земеделие" започна да прилага мерки по прозрачност на разглеждането и изплащането на подадените заявки за плащане по проекти по предприсъединителната програма. Публикуваният график на [интернет страница на фонда](#) е за периода февруари-август 2009 г. Според официалната информация разглеждането на проектите се осъществява по **реда на подаването на заявките за плащане и съобразно изготвения и утвърден План за действие.**

Вече са налични и две телефонни линии и специален e-mail адрес, чрез които бенефициентите по програма САПАРД с неизплатени проекти да могат да получават информация за движението на заявките си за плащане. Телефонните линии са с номера **02/81-87-300** и **02/81-87-600**, и ще функционират всеки работен ден от 10.30 ч. до 16.00 ч. Адресът на електронната поща, на която също могат да са правят запитвания е sapard@dfz.bg.

Факт е и първият публичен конкурс за шеф на агенцията през 2009 г. Георги Желев зае поста на заместник - министър на земеделието и ръководител на програма САПАРД официално в началото на

Развитие и прилагане на програма САПАРД в България

март 2009 г.

На портала на Фонд "Земеделие" се публикуват и актуални списъци с подадени заявки за плащане на проекти по САПАРД, както и листа с проекти със съмнения за измами.

Публикацията е част от проекта "Общата селскостопанска политика /ОСП/ - двигател за развитието на българските селски райони", който се реализира от Агенция СТРАТЕГМА в партньорство с Европейския институт и се финансира от Европейската комисия /ЕК/.

Проектът включва планирана информационна кампания, насочена към повишаване на информираността на земеделските стопани, медиите и широката общественост в България по отношение на основните елементи на ОСП и нейната специална роля и мерки за развитие на селските райони.

Вашите въпроси, мнения и предложения са добре дошли на нашата електронна поща за контакти с екипа на проекта: agency@strategma.bg .